

УДК 65.016.8:336.3

А.О. Гаврилюк, ст. гр. ФК-11М, Т.М. Котенко, доц., канд.екон.наук
Кіровоградський національний технічний університет

Проблеми оцінки вірогідності банкрутства вітчизняних підприємств

У статті описано дослідження різних моделей оцінки вірогідності банкрутства, як вітчизняних так і зарубіжних. Перелічено основні показники діяльності підприємств на яких базуються моделі. Визначені недоліки використання існуючих моделей, та запропоновано шляхи щодо покращення визначення вірогідності банкрутства вітчизняних підприємств, а саме створення загального алгоритму прогнозування банкрутства підприємства з урахуванням методик, як вітчизняного, так і закордонного досвіду.

банкрутство, діагностика, модель Альтмана, модель Бівера, модель Спрінгейта, модель Ковальова, експертна система, система підтримки прийняття рішень

Сьогодні для України проблема збитковості та банкрутства і надалі залишається надзвичайно актуальною. Адже в умовах кризового стану економіки загалом, більшість підприємств працює збитково, а також є велика частка тих, що знаходяться на межі банкрутства або на стадії порушення справ про банкрутство боржників їх кредиторами у суді. Саме достовірна і своєчасна ідентифікація негативних факторів впливу на фінансово-господарську діяльність та антикризове управління підприємства є запорукою виходу з фінансової кризи. В зарубіжній практиці давно вже розроблено методи управління кризовими явищами підприємства. Проте їх досвід не можна повністю переносити на вітчизняний науково-практичний ґрунт, тому що, при цьому не враховуються галузева специфіка фінансово-господарської діяльності вітчизняних підприємств, показники неекономічного характеру, демографічні показники, законодавство, особливості функціонування та тенденції розвитку економіки в цілому по Україні.

Цікаві дослідження проблеми прогнозування банкрутства українських підприємств проводилися А.Е. Волосовичем, А. Недрянко, Г. Пеніною, О. Аксьоною, Ю. Коваленко.

Послідовність проведення діагностики банкрутства повинна здійснюватися поетапно. Розглянемо дану процедуру в залежності від етапів її здійснення.

Перший етап – створення інформаційної бази дослідження. Інформаційна база дослідження створюється на основі внутрішньої та зовнішньої інформації.

Метою накопичення внутрішньої інформації є отримання повного та об'єктивного уявлення про виконання зобов'язань та поточних платежів, необхідних для нормального фінансування діяльності; отримання уявлення про можливості підприємства щодо забезпечення ритмічного та постійного фінансування.

Метою нагромадження зовнішньої інформації є проведення досліджень зовнішнього середовища підприємства в наступних напрямках: кон'юнктура ринків, державне регулювання економіки, податкова політика держави.

Накопичена, систематизована внутрішня та зовнішня інформація підприємства може слугувати ресурсом для створення баз даних, необхідних для спрощення розрахунків та вдосконалення моделювання діагностики кризових явищ суб'єкта підприємницької діяльності.

Другий етап – діагностика кризового стану та загрози банкрутства підприємства. На цьому етапі відбувається визначення глибини кризового стану підприємства та рівня загрози виникнення банкрутства, яке проходить певними кроками наступним чином:

1. Виявлення ознак кризи та експрес-оцінка загрози банкрутства підприємства. Характеристика фінансової кризи на підприємстві здійснюється на основі трьох параметрів: джерела виникнення, вид кризи та стадія розвитку. Можна стверджувати, що, коли правильно визначені причинні наслідки кризи, то буде правильно визначений і діагноз фінансової неспроможності підприємства та підібрані найефективніші санаційні заходи

2. Фундаментальний аналіз кризових явищ та загрози банкрутства підприємства. Поглиблена діагностика банкрутства представляє собою систему оцінки параметрів кризового фінансового розвитку підприємства, яке здійснюється на основі проведення комплексного фундаментального аналізу з використанням спеціальних методів оцінки впливу окремих фактів на кризовий стан підприємства. У процесі такого аналізу використовується повний комплексний аналіз фінансових коефіцієнтів на основі різних закордонних моделей та методик.

Третій етап – прогнозування наслідків виникнення ситуації банкрутства на підприємстві. Для партнерів підприємства-банкрута відбувається розрив господарських зв'язків, спостерігається різке погіршення фінансового стану як підприємства, що перебуває в фінансовій кризі, так і підприємства ділового партнера.

Четвертий етап – виявлення можливих шляхів виходу підприємства з кризи.

Для оцінки ймовірності банкрутства використовується універсальна дискримінантна модель, що розрахована на використання різних методик прогнозування банкрутства. Необхідно зауважити, що у закордонній практиці відомі ряд моделей прогнозування ймовірності банкрутства, названі на честь їх авторів, а саме: модель Спрінгейта, яка побудована на основі дослідження впливу дев'яти фінансових показників, такі як: робочий капітал підприємства, загальна вартість активів, обсяги продажу та інші. Використовується також п'ятифакторна модель Альтмана, розроблена в 1968 році, і відома також під назвою "Розрахунок Z-показника" – інтегрального показника рівня загрози банкрутства. Вона враховує: оборотний капітал, нерозподілений прибуток, ринкову вартість акцій, позиковий капітал, виручку та інше.[2]

Поряд з наведеними вище формами діагностики банкрутства також використовується система показників В. Бівера. Відомий фінансовий аналітик Вільям Бівер запропонував свою систему показників для оцінки банкрутства, яка базується на основі досліджень трендів показників для діагностики банкрутства. З метою своєчасного виявлення тенденцій формування незадовільної структури балансу у прибутково працюючого суб'єкта підприємницької діяльності, вжиття випереджувальних заходів, спрямованих на запобігання банкрутства нами пропонується проводити систематичний аналіз фінансового стану підприємства на основі показників Бівера, з приведенням значень усіх вказаних показників даної закордонної моделі до вітчизняного їх трактування.

Для оцінки ймовірності банкрутства у вітчизняній практиці використовується система коефіцієнтів та показників, які об'єднані в чотири групи: показники, що характеризують платоспроможність господарюючого суб'єкта, його ліквідність, ділову активність та рентабельність (прибутковість). За допомогою даної системи проводиться фундаментальний аналіз кризових явищ на підприємстві та оцінюється фінансовий стан суб'єкта господарювання. Поряд з наведеною вище формою діагностики банкрутства використовується також балансовий метод оцінки фінансового стану та загрози банкрутства, що його ще називають "Модель В.В. Ковальова". [4]

На основі розглянутих вітчизняних та закордонних методик прогнозування банкрутства необхідно створити загальну модель діагностики банкрутства, що дасть змогу кожному підприємству провести без особливих труднощів ідентифікацію факторів негативного впливу різноманітних внутрішніх та зовнішніх факторів на фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання.

Таким чином, сучасний стан економіки (більшість підприємств знаходиться у кризі) вимагає створення загального алгоритму прогнозування банкрутства підприємства з урахуванням методик, як вітчизняного, так і закордонного досвіду. Дана модель дасть змогу підприємствам вчасно виявити негативні кризові явища та застосувати заходи антикризової політики управління щодо недопущення чи подолання фінансової кризи на підприємстві.

Необхідно зазначити, що діагностиці банкрутства найбільш повно відповідає використання експертних систем і систем підтримки прийняття рішень, тобто, комплексна оцінка загрози банкрутства може бути змодельована за допомогою електронних таблиць Excel, та СУБД Microsoft Access. А також, розроблений алгоритм може слугувати ресурсом для розвитку методичної бази прогнозування банкрутства підприємства.

Список літератури

1. Бланк И.А. Антикризисное финансовое управление предприятием / И.А. Бланк. – К. :Изд-во "Эльга", Ника – Центр, 2009. – 672 с.
2. Клебанова Т.С. Банкрутство і санація підприємств: теорія і практика кризового управління / Т.С. Клебанова, О.М. Бондар. – Х. : ВД "Інжек", 2007. 272 с.
3. Кукурудза Л.О. Банкрутство: причини, наслідки, організація протидії / Л.О. Кукурудза // Вісник КДТЕУ. – 2005. – № 1. – С. 36-58.
4. Макаренко І.О. Критерії економічної ефективності роботи підприємства в умовах антикризового управління / І.О. Макаренко // Актуальні проблеми економіки. –2008. – № 7(61). – С. 121–125.

А. Гаврилюк, Т.Котенко

Проблемы оценки вероятности банкротства отечественных предприятий

В статье описано исследование различных моделей оценки вероятности банкротства, как отечественные так и зарубежные. Определено основные показатели деятельности предприятий на которых базируются модели. Определены недостатки использования существующих моделей, и предложены пути для улучшения определения вероятности банкротства отечественных предприятий, а именно создание общего алгоритма прогнозирования банкротства предприятия с учетом методик как отечественного, так и зарубежного опыта.

A.Gavriluk, T.Kotenko

Probability evaluation of bankruptcy in domestic enterprises

The article describes the study of various models for assessing the probability of bankruptcy, both domestic and foreign. The main indicators of enterprises which are based model. Determined deficiencies of existing models, and suggests ways to improve the definition of bankruptcy probability in domestic enterprises, including a general algorithm for bankruptcy prediction based methods both domestic and foreign experience.

Одержано 16.02.12